

سەرنجىك لە سەر بزووتنەوە ئى سۆسيالىيىتى كوردىستان وپىشىيارىك

سەممەد مۇحەممەدئەمین

ئەگەرلە بزووتنەوە جۇراوجۇرەكان و جىڭاواڭارىگەريان لەسەركومەلگاى كوردىستان ووردىبىنەوە دەبىنин بزووتنەوە كانى راست بەتەواوى مەيداندارن و

ھە رىيەكەيان پېرىۋە ئەلتەرناتىقى سىياسى خۆى بۇداھاتووى كۆمەلگا دەخاتەرۇو، كارى حىزبى و سىياسى ورائىگە ياندن وجەماوه رى كارىگەربوبە سەركەوتن گەياندن ولهئەنجامى كۆتاپى داجىگىركردنى مىتۇدى سىياسى وبەرنامىي خۆى لە دەزگاكانى حوكىمانى دا دەكەت، بۇئەم مەبەستەھەر يە كەيان لە ھە ولى دروستكىرىنى ھاوپەيمانى لەگەل حىزب ولايەنكانى تردان وھىزى خۆيان يەك دەخەن بۇ مسوگەر كردنى سەركەوتتىيان لە كىشىمە كىشە سىياسى و كۆمەللايەتىيە كانداوگىرتنە دەستى دام و دەزگاى دەسەلات و حوكىمەت، لېرەشەوە دەست بەسەراگىتن و مۇنۇپولكىرىنى سەرودت و سامانى كۆمەلگاوابەكارھىنانى بەشى زورى بۇمەرامەسىياسى و حىزبىيەكانى خۆيان دارادەستەولىپىرسراوە حىزبى و حوكىمەيەكانىان و فراوان كردنەوە ئى نفۇز ئى حىزب بزووتنەوە كانىيان وله ھە مان كاتدا پاراستنى بەرژەوە ندى سەرمایەداران وھ لەم رېگايدە زامن كردنى دەسەلاتيان بۇداھاتوویيەكى دوورتى، راست ئىستابىي كۆسپ و رېگىررېگى ئى حوكىم و دەسەلاتى گرتۇتە پېش خۆى، لە بەرانبەردا بزووتنەوە ئى چەپ و سۆسيالىيىتى لە كىشىمەكىش لەگەل راست دا دە ورى مىزۈويي و خەباتكارانەي خۆى وھ ك پۇيىستە ئابىنەت، ئەم بزووتنەوە دەرگىرى كۆمەللىك كىشە و قەيرانى فکرى، سىياسى، رېكخراوه يى يە و سەرئەنجام ئەو كىشە و قەيرانانە بۇونەتە سەرچاوهى بى هىزبۇون و كەم كارىگەرى لە سەر كۆمەلگاواڭورەپانى سىياسى، لەجياتى يەكخىستى هىزى خۆى بۇ كىشىمەكىشە چىنايەتىيەكانى لەگەل بزووتنەوە راستەكاندا بەشىكى ئەو هىزەسەرگەرمى كىشەلاوه كىيەناو خۆيىيەكانى خۆى دەكەت وزۇر جارىش دەكەۋىتە زەلکاوى كى بەركىي دوژمنانە (تىناحرى) لە ناو خۆيداو خۆپىناسە كردىن لە بەرانبەر ئەكترى و بى ئىعىتىبار كردنى حىزب يان رېكخراوه چەپەكەي هاوشانى خۆى، ئەم بزووتنەوە يەنەھە يېھەت و سىيمى لەناوهە يېھەت و سىيمى بزووتنەوە كانى تر داسەركەش و دىيارە نە بەرنامائە و سىياسەتە كەي لە كىشىمەكىش لەگەل بەرنامائە و سىياسەتە راست پەوهەكاندا داسەرنجى چىن و توپۇزە هەزارەكانى كۆمەلگاى بولاي خۆى راکىشاؤە، تەخاوهنى حىزب و رېكخراوى جەماوهرى خەباتكارو بەھىزىۋەن فۇرۇز و ھىدایەت كەرى جەماوهرى كەيەتى، نە توانىيەتى هىزۇتووانى بەشە جۇراوجۇرەكانى بزووتنەوە كەي خۆى كۆبکاتەوە و شىڭل پى بىدات بۇ بۇون بەھىزىك لەناوهەھىزەكانى تردا و سەرئەنجام لە مەيدانى كىشىمەكىشى سىياسى و كۆمەللايەتى لە پاشەكشە ئى بەردىوام دايەولەگەل قەيرانىكى خەتەرناك دا بەرھورۇ.

ئەم وەزعەي بزووتنەوەي سۆسيالىيىتى بۇھەركەسىيەكى چەپ، سۆسيالىيىت، ئازادىخوازىش جىڭە ئىنگەرانيه و بۇتە ھۆى بى ھيوايەكى بەرچاولەر يېھەكانى دا، لەم دەورانەھەستىياروچارەنۇس سازەداكە كۆمەلگاسەرلەنۇر ئەنۋى رېك دەخرىتە و ھەدەولەت و دامەزراوهەكانى دادەمەززىنرىتە وھ، كۆمەلگا بە گشتى تەنانەت بەچىن و توپۇزەھەزارەكانىشەوەچارەنۇسى خۆيان داوهە دەست حىزب ولايەنە راست رەھوو كۆنەپارىزەكان، چەپ نەك هەرجەماوهرى كريكاران و زەھىمەتكىشانى لەگەل نىيەلەكولەماوهى 15 سالى

رآبربوداژماره‌یه کی به رچاوله کادران و که سایه‌تی یه سیاسی و هه لسوراوانی له دهست داوهوبه شیکیان واژیان له سیاسته و چه پ هیناوهوبه شیکیشیان په یوهست بعون حیزب ولاینه راست رهه کان و ته سلیم بعون بهه مری واقع، له دهست دانی پیزیک له کادری خاوهن هه ژمونی سیاسی و اقیعه‌تیکی تاله و بزووتنه وهی سوسيالیستی به راده‌یه کی به رچاوله ازکردوه، ئه م رهه ندهتا ئیستاش به رده‌وامه و بزووتنه وهکه زیاتر به رهه لوازی و که م کاریگه‌ری دهبات.

لیره‌داجی ی خویه‌تی پرسیاریک بووروژینین وئاراسته‌ی ریکخراو و هه موکادران و هه لسوراوانی سوسيالیستی بکهین که بهه نگ پاشه رفڑی بزووتنه وه که کومه لگاوهوبه رگرن به دارو و خانی چاره‌نووسی کومه ل بوراسته‌هی وکونه په رستیه و بیت، ئایاده توانریت و مومکینه پیش بهم رهه نده خه‌ته رناکه‌ی

چه پ بگیری و رزگار بکری له م و هز عیه‌تی؟ ئایاده توانری چاره‌سه ریک بپه‌رش و بلاوی و کیشه و قهیرانه کانی و که م کاریگه‌ری بزووتنه وهکه بدوزریت وه

جاریکی ترقورس و قایم به هیزو به نفووزیت و همه یدانی دیفاعی شیلگیرانه له به رژه و هندیه کانی چین و تویزه چه وساوه وزه حمه تکیش کانی کومه لگا؟ ئایاده که بزووتنه وه شانسی ئه وهی هه یه بیت وه بیاری چیه کی به توانای مه یدانی کیشمکیشی سه ر گوره پانی سیاسی و پاشه کش به بزووتنه وه راست رهه و کونه پاریزه کان بکات به قازانجی هه ژارانی کومه لگا؟

به لی ئه وه مومکینه، به لام کاروتیکوشانی ریکخراو و برد وامی پیویسته، پیویسته به لیبر اوی و هه ستکردن به لیپرسراویه‌تی هه یه، ده بی ریکخراو و کادران و هه لسوراوانی بزووتنه وهکه به ئاستیکی به رزی ئامادی خه بات کارانه وه بینه مه یدان و دهست به کاربن، ئه م و هز عه له خووه چاک نابی و ئه گه رهه ولی بونه دری، پادهی چاره‌سه رکردنی ئه م واقعه بنده به وهی چه ندی ده کوشین له م راستیه دا، هه رووهها ده بی ئه وهش بزانین وله به رچاومان بیت که کاریکی ئاسان نیه به لام زور گرنگه دهست پی بکهین، هه نگاوی یه که م هه لگرین، زه مینه خوش کهین، به شداری بکهین و کوبینه وه بیورا بگورینه وه، هه ر که سه و لاینه دید و بوقوه کانی و پیگا چاره‌ی خوی پیشنيار بکات، با ده رگا و وتو ویژه لیکولینه وهی هه مه لاینه بکهینه وه، با به هه مومنان هه ولیک که هه یه بولیک هه لپیکانی بزووتنه وهکه به سه رئه نجامیکی پوزه‌تیقی بگهیه نین.

ماوه‌یه که جموجولیکی به رچاو له لایهن هه ندیک که سایاتی سیاسی و ریکخراو ی چه په وه بو دوزینه وهی میکانیزمیکی گونجاوبو یه کختنی بزووتنه وهی سوسيالیستی دهستی پی کردوه، ئه م هه و لانه ها و کاته له گه ل هه رچی زیاتر داخزانی بزووتنه وهکه بو په راویزی کوهد لگاوه گوره پانی سیاسی به هزی قهیرانیکی خه ته رناکی سه رتا پاگیر، ئه م هه و لانه به مه بسته رزگار کردنی بزووتنه وهکه له قیرانی (فکری، سیاسی، ریکخراوه‌ی) که هه ره شله دوا رفڑی بزووتنه وهکه دهکات دهستی پی کردوه، له هه مان کاتدا سه ره تایه کی ره خنه یه له خاله‌نیگه تیقه کانی بزووتنه وهی سوسيالیستی که سه رچاوهی سه ره کی ئه و

قهیرانه یه، ره خنه یه له سیاسته و میکانیزمه نا دروسته کانی ریکراوه‌ی بزووتنه وهکه له دهورانی 20 سالی را بوردو و ده، ئه م هه و لانه له هه ستکردن به لیپرسراویه‌تی به رانبه رهه مه سیری کومه لگاوه بزووتنه وهکه سه رچاوهی گرتوه، بهم پی یه شایسته پشتگیری و به هیز کردن و به شداری کردن.

من پیم وايه کيشه‌ي سرهکي بزووته‌وهکله نهبوونى حيزبى خاوند به‌رئامه و سياسه‌تى درووست و پوشن ووأقىع بىن دايى، هەل دان بۇ دەست راگەيىشتن بە حيزبىكى لەو چەشنه بۇ ئەم دەورانە بزووته‌وهى سۆسيالىستى پىويىستىه کى حەياتىه وکەلەتىكى گەورە بزووته‌وهە دەكتاتەوه، ئەگەر

بمانەۋى بە شوين گىرانەوهى دە ورى خەباتكارانە بزووته‌وهە دە دەكتاتەوهى هەلسۇوراوانى ساحىپ نەزەرى سياسى بزووته‌وهى

سۆسيالىستى لە ھەولى چرو پې دابن بۇ درووست كردنى حيزبى خەباتكارى ھەزارانى كۆمەلگاوسۆسيالىستەكان، ئەمە بەشىكى چارە دەرچۈونە لەم

وەزعيەتە بەلام بەشىكى بەنەرەتى، ھىچ حيزبىكى سياسى ناتوانىت تەواوى بزووته‌وهە كە لە چوار چىوهى خۆى دا پىك بخات و كوتايى بە پەرش و بلاوى بىنۇت بۇيە بەشىكى ترى پىگا چارە كە ھەول دانە بۇ درووست كردنى بەرەيەكى ھىزو لايەنە چەپ و سۆسيالىستەكان لەسەر ئامانجە ھاوبەشە كانيان وەك

ئامرازى خەباتى ھاوبەشيان بۇ درووست كردنى ھىز ھاوسەنگىكە لە كۆمەلگاداكە نفووزى بزووته‌وهە راست پەووکۇنە پارىزەكان كەم كاتەوهە، پرۇژە

سياسى ھاوبەش بۇمەسائىلەگرنگە جۇراوجۇرەكانى سەددەمەكە بەكتە سەرلەوحە خەباتى بزووته‌وهە كە بە عىنوانى بزووته‌وهەيەكى كۆمەلايەتى خاوند بەرژەوندى ھاوبەش.

سەبارەت بە حيزبى سياسى من پىم وايه ئەگەر خاوندى ئەم تايىبەت مەنديانە بىت ئەتowanىت دەورى خەباتكارانە خۆى لە كۆمەل دا بگىرى و سەرنجى چىن و توپۇزەچەوسا وەكانى كۆمەل بۇ لاي خۆى راکىشى و سەر ئەنجام ھيدايەت كەرو پايەى خەبات و تىكۈشانىان بىت بۇ ژيانىكى باش تر.

1- حيزبى ھەزارانى كۆمەلگا بىت(كىريكاران، جوتىارانى ھەزار، فەرمانبەران، كاسبكاران، قوتابيان) لە پىناو ئامانجە كانيان شىلگىرانە خەبات بکات و بەرژەوندى يە كانيان بپارىزى، خاوندى بەرئامە و سياسەتىكى پوشن و سادە بىت، ھەم ئاهەنگ كردنى خەبات و تىكۈشانى ئەم چىن و توپۇزە كۆمەلايەتى چەوساوانە ئى كۆمەلگا لە حيزب و رىكخراوه جەماوەرىيەكانى خۆيان دا، ئىمكاني درووست بۇونى قوتىكى سياسى و كۆمەلايەتى بەھىزفەراھەم دەكتات، كە دەتowanىت ھاوكىشە

سياسى و كۆمەلايەتى ھاوكىشە بگۈرى بە قازانجي بەرەي چەوساوه كانى كۆمەلگا، لە مىزە حيزبىكى كۆمەلايەتى لە وچەشنىجىگە خالى يە، سياسەت و بەرئامەنا كۆمەلايەتى ھاوكىنى چەپى ئايىقلۇزىگەر بە پاساوى سەربەخۆيى چىنى كىريكارو حيزبى سەربەخۆى كىريكاران و سەرئەنجام تىئورىزە كردن و ھەول دان بۇدا برانى كىريكاران لە توپۇزەچەوساوه كانى ترى كۆمەل نە بۇ كىريكاران و نە بۇچەپى ئايىقلۇزىگە رىش هيچى لى پەيدا نەبۇ، ئەم سياسەتەش

بەدەورى خۆى زەربەي لە بزووته‌وهى سياسى سۆسيالىستى داودەردى فيرقە گەريەتى لە چەپدا قووللىر كرده و بە زەرەرى بزووته‌وهى سۆسيالىستى

وچینى كريكاريش ته واوبوو، هرچنهنده كريكاران نه كه وتنه گەل ئەم رپوتە لەگەل ئەوهش داكاريگەرى خراپى بىجى هيشت له سەرئاستى سياسى.

2. حيزبىكى سۆسيالىستى لە پىناو بەرقەرارى دادپەرودى كۆمەلایەتى داخەبات بکات و تى بکۇشى، دادپەرودى كۆمەلایەتى بە واتاي يەكسان كردىنى جىگاۋ شۇينى ئابورى و كۆمەلایەتى و حقوقى تاكەكانى كۆمەل(سۆسيالىزم) لە ئىستاشداخەبات بکات بۇدروست كردىنى كۆمەلگايەكى مەدەنلىكى سۆسيال

خەبات بکات بۇرۇفورمە سياسى و ئابورى و كۆمەلایەتى كان وە بىكاتە بهشىكى بنەرەتى بەرnamە سياسى خۆى لەم دەورانەدا.

3. حيزبىكى لە كۆمەلگاۋ پەيوەندىه ناوخۇيىەكانى دا ديموكرات و كراوه بىت سۆسيالىزم و بىرى سۆسيالىستى لەگەل زۆربەي پەدنىسى بە ديموكراتى كان تەبايە (ھەلبازاردىنى ئازادانە چ لەكۆمەلگادا وچ لەناوخۇيىە حيزبىدا، ئازادى رادەربرىن و چاپەمنى وبەيان وعەقىدە، ئازادى سياسى و پېكھىنانى حىزب و كۆمەل و وپىخراوه جۇراو جۇرەكانى سياسى وجەماوەرى، هەمە چەشنەبى سياسى لە دامودەزگادەولەتى كان دا، ئازادىيەشەخسىيەكانى تاكەكانى كۆمەل

لە ژيانى تايىەتى خوياندا.. هەت) سۆسيالىزم لە حالەتى سەركەوتىن وحوكمىرانى دا ديموكراسى لە بەين نابات بەلكوگەشەي پى دەدات لايەنە پۆزەتىقەكانى دەپارىزى لايەنەن ئىنگەتىقەكانى دەگۈرى بە جۇرىك لەخزمەتى تەواوى ئىنسانەكان دا بىت بۇنۇونە ئازادى مولكايەتى لە سۆسيالىزم داسنۇوردارە، لا يەنېكى سلېنىيەنەن بەشى زۇرى سەرەتى كۆمەلگا مۇنۇپۇل بىكەن كە زۇر جار سەرمایەكانىان لە سەرمایەت و ولات زىياتى دەبىت لە لايەكى ترەوە جەماوەرىكى بەرين لە كۆمەلگادا

ژيانىكى لايەق بە ئىنسانىان نىيە، جىاوازى سۆسيالىزم لە گەل ديموكراتى ئەم سەردەمەلەم خالىدا زۇر چې دەبىتە وە دىزنى، بۇ گەيشتن بە كۆمەلىكى

سۆسيالىستى يان كۆمەلگاى ئازادويەكسان ديموكراسى و بە ديموكراسى كردىنى كۆمەلگاودەولەت پېش مەرج و پېگاى ئەو ئامانجەيە بە تايىەتى لە وولاتنى سەرمایەدارى نا ديموكراتى دا، بە برواي من سۆسيالىزم بەبى ديموكراسى نايەته بۇون و ديمووكراسىش بەبى سۆسيالىزم بەپەپى كاملى

خۆى ناگات، داتەكاندىنى بزووتنەوەي سۆسيالىستى لەھەمووبەها ديموكراتى كان وناساندىنى ديموكراسى وەك بىرۇ باوەرى چىنى سەرمایەدار لە لايەن

چەپى ئايىدۇلۇزىكەرەوە لەكەنلىنى سىفەتى دىكتاتورى و توتاليتارى بە تەۋىلى بزووتنەوەي سۆسيالىستى زەربەيەكى گەورەبۇولەم بزووتنەوەيە، ئەو

حىزبەدەبى جارىكى ترئەوبەها سياسى و كۆمەلایەتىان بە ووردى پىناسە بکاتە وەپىتەندا بچىتەوە.

4. حزبیک تیپوانین و ههلویستی نویی له به رانبه رمهکته به فکری و سیاسیه کانی بزوونته وهی سوّسیالیستی جیهانی هه بیت، له هه موومه کته به فکری و سیاسیه کانی بزوونته وهی سوّسیالیستی جیهانی سووده رده گری و هه سله درووسته کانی) مارکس، ئنگلز، لینین، تروتسکی، بلخانوف، روزالوکسمبورگ، ماوتسی تونگ.. هتد) به دهسته وه ده گری و کاری پی ده کات، وه تیزه نادر ووسته کانیان ولایه نه سلبیه کانیان ره خنه لی ده گری و خوی لی جیاده کاته وه بزوونته وهی سوّسیالیستی بزوونته وهی کی کومه لایه تی وجیهانی هیچ که سیک و سه رکرده یه ک خاوه نی ئه م بزوونته وه نیه، ناونانی بزوونته وه که به

ماکسیزم، لینینیزم، تروتسکیزم، ماویزم.. هتد نادر ووست وهله بوو، ئه وانه هه ر یه که یان سه رکرده و بیرکه ره وهی (مفکر) به شیک و مودیلیکی دیاریکراوی

بزوونته وه که بوون له کاتیکی دیاریکراوی میژوویی و هه ل ومه رجیکی تایبہت دا، له گه ل ئه وهی هه ر یه که یان به شیوازیک بزوونته وه که دهوله مهندکرد وه

و خزمه ت کرد وه له هه مان کاتدا هیچ یه کیکیان به ده رنه بوون له هه ل و تیزی نادر ووست، ئه مه به جیاله وهی به شیکی تیزه سیاسی و فکریه کانی هه ر یه که یان بو

دهورانیک و شوینیکی دیاریکراوی دنیادر ووست بووهو ئیستا یان به سه رچوون و کون بوون یان بو هه مووو ولاتانی دنیا دهست نادهن و گونجاو نین، ئه م

حیزبه تیپوانینی مه زهابیانه بوبیر و باوهی سوّسیالیستی و پیروز نیشاندانی هه ر یه کیک له و سه رکرده سیاسی و فکریانه له سه ره وه ناوم بردن و په یه وهی

کویرانه هی تیزه کانیان به تووندی ره خنه لی ده گری و خوی لی جیاده کاته وه.

5. بروای به به شداری کردن له په رله مان و دهوله ت و به هه مه چه شنه یی سیاسی و حیزبی (تعددی) له حوكمه ت و دامه زراوه کانی دهوله ت داهه بیت و له هه ولی پراکتیزه کردنی بر نامه سیاسی و کومه لایه تی یه کانی دا بیت له که ناله وه و هک که نالیکی گرنگ له که ناله کانی خه بات و تیکوشانی سوّسیالیستی، به تایبہ تی

له په یوهند به بر نامه چاکسازیه کانی (ریفورم) دا، دژی داسه پاندنی ده سه لاتی تاکه حیزب و دیکتاتوری و توتالیتاری (شمولی) بیت، خه بات بکات بودامه زراندن و

جیگیر کردنی حوكمه تی قانونی مه ده نی و سکولار و جیاکردن وهی ده سه لاته کان (یاسادانان، حوكمه ت، دادگا).

6. حیزبیکی عیلمانی (ایک) بیت خه بات بکات بو جیاکردن وهی دین له دهوله ت و په روه رده و فیز کردن، له هه مان کات دا زادی تاکه کانی کومه ل بو هه بوونی دینی

خوازراوی خویان یان نه بوونی دین بپاریزی، خه بات بکات بو یه کسانی راسته قینه هی ژنان له به رانبه رپیاو اند اوله به رانبه رهسم و یاسای کونه په رستانه هی

دژی ژنان و یه کسانی خوازی به توندی بودستیه و خوبه بات بکات، خه بات بکات له دژی بیرون باو هری پاسیستی و شوق فینیستی نه ته و هی و مه زه بی و په گه زی.

7. حیزبیک که چوار چیوهی خه بات و هه لسوورانی سیاسی سه ره کی له کومه لگای کوردستاندا بیت، له هه مان کات دا په یوندی به هیزی خه بات کارانهی له گه ل

حیزبه سوسیالیست و چه پ و پیشکه و تن خوازه کانی تری کوردستان و عراق و جیهان هه بیت، خه بات بکات بق چاره سه رکردن و کوتایی هینان به چه و سانه و ه

ی نه ته وا یه تی (میالی) له سه رخه لکی کوردستان و هه مو و چه و سانه و ها و چه شنه کانی تر، ئه مه یه کیک له خه سله ته سیاسی و په نسیبه سه ره کیه کان و بنه په تیه کانی بیت، به رز کردن و هی در و شمی گیرانه و هی مافی زه و کراوی گه لی کوردستان بودیاری کردنی چاره نووسی خوی له پیفراند و میکی گشتی و

ئازاددا و هه سه ره نجام بپیاری خه لکی کوردستان ریزی لی بگیری له لایه ناوه نده نیو دهوله تی و ناو خوی یه کانی ده سه لاته و ه و بکریتیه مه حه کی برانه و هی کیشکه چ به جیابونه و ه و دامه زراندنی دهوله تی سه ره خوی کوردستان یان مانه و هی ئازادانه له ناو عراق دا، ئه م حیزبه جیابونه و ه و دامه زراندنی دهوله تی سه ره خوی کوردستان بانگیشه بکات، ئه م بروایه له جومله برواسه ره کی و ستراتیجیه کانی بیت نه ک و هک باوه پیکی تاکتیکی و مه رحه لی قابیلی

گوران، ئه مه پیگای چاره سه ری بنه ره تی و هه میشه بی کیشکه یه، هه تا ئه و کاتهی زه مینه بابه تیه کانی ئه م سه ره خوییه فه راهه م نه بوه و پیگری زوری له پیشه ئه م حیزبه دیفاع و پشتگیری له پیگا چاره فیدرالی بکات و هک پیگا چاره ی گونجا و بق ئه م دهورانه دیاری کراوه.